

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ pañcāśaḥ sargaḥ ॥

vibhīṣaṇamindrajitam matvā vānarāṇām palāyanam,
sugrīvasyājñayā jāmbavatā tēbhyaḥ sāntvanāpradānam
vibhīṣaṇasya vilāpaḥ, sugrīvēṇa tasya prabōdhanam
garuḍasyāgamanam śrīrāmalakṣmaṇau nāgapāśatō mōcayitvā
tasya punargamanam ca

athōvāca mahātējā
harirājō mahābalaḥ |
kimiyaṃ vyathitā sēnā
mūḍhavātēva naurjalē ॥ 6.50.1 ॥

sugrīvasya vacaḥ śrutvā
vāliputrō'ṅgadō'bravīt |
na tvaṃ paśyasi rāmaṃ ca
lakṣmaṇam ca mahāratham ॥ 6.50.2 ॥

śarajālācitau vīrā -
vubhau daśarathātmajau |
śaratalpē mahātmānau
śayānau rudhirōkṣitau ॥ 6.50.3 ॥

athābravīd vānarēndraḥ
sugrīvaḥ putramaṅgadam |
nānimittamidaṃ manyē
bhavitavyaṃ bhayēna tu || 6.50.4 ||

viṣaṅṅnavadanā hyētē
tyaktapraharaṇā diśaḥ |
palāyantē'tra haraya -
strāsādutphullalōcanāḥ || 6.50.5 ||

anyōnyasya na lajjantē
na nirīkṣanti pṛṣṭhataḥ |
viprakaṛṣanti cānyōnyam
patitaṃ laṅghayanti ca || 6.50.6 ||

ētasminnantarē vīrō
gadāpāṇirvibhīṣaṇaḥ |
sugrīvaṃ vardhayāmāsa
rāghavaṃ ca jayāśiṣā || 6.50.7 ||

vibhīṣaṇaṃ ca sugrīvō
dṛṣṭvā vānarabhīṣaṇam |
ṛkṣarājaṃ mahātmānaṃ
samīpasthamuvāca ha || 6.50.8 ||

vibhīṣaṇō'yaṃ samprāptō
yaṃ dṛṣṭvā vānararṣabhāḥ |
dravantyāyatasantrāsā
rāvaṇātmajaśaṅkayā || 6.50.9 ||

śīghramētān susantrastān
 bahudhā vipradhāvitān |
 paryavasthāpayākhyāhi
 vibhīṣaṇamupasthitam || 6.50.10 ||

sugrīvēṇaivamuktastu
 jāmbavānṛkṣapārthivaḥ |
 vānarān sāntvayāmāsa
 sannivartya pradhāvataḥ || 6.50.11 ||

tē nivṛttāḥ punaḥ sarvē
 vānarāstyaktasādhvasāḥ |
 ṛkṣarājavacaḥ śrutvā
 taṃ ca dṛṣṭvā vibhīṣaṇam || 6.50.12 ||

vibhīṣaṇastu rāmasya
 dṛṣṭvā gātraṃ śaraiścitam |
 lakṣmaṇasya tu dharmātmā
 babhūva vyathitastadā || 6.50.13 ||

jalaklinnēna hastēna
 tayōrnētrē vimṛjya ca |
 śōkasampīḍitamanā
 rurōda vilalāpa ca || 6.50.14 ||

imau tau sattvasampannau
 vikrāntau priyasamṣugau |
 imāmavasthāṃ gamitau
 rākṣasaiḥ kūṭayōdhibhiḥ || 6.50.15 ||

bhrātrputrēṇa caitēna
duṣputrēṇa durātmanā |
rākṣasyā jihmayā buddhyā
vañcitāvṛjuvikramau || 6.50.16 ||

śarairimāvalaṃ viddhau
rudhirēṇa samukṣitau |
vasudhāyāmimau suptau
dṛśyētē śalyakāviva || 6.50.17 ||

yayōrvīryamupāśritya
pratiṣṭhā kāṅkṣitā mayā |
tāvimau dēhanāśāya
prasuptau puruṣarṣabhau || 6.50.18 ||

jīvannadya vipannō'smi
naṣṭarājyamanōrathaḥ |
prāptapratijñāśca ripuḥ
sakāmō rāvaṇaḥ kṛtaḥ || 6.50.19 ||

ēvaṃ vilapamānaṃ taṃ
pariṣvajya vibhīṣaṇam |
sugrīvaḥ sattvasampannō
harirājō'bravīdidam || 6.50.20 ||

rājyaṃ prāpsyasi dharmajña
laṅkāyāṃ nēha saṃśayaḥ |
rāvaṇaḥ saha putrēṇa
svakāmaṃ nēha lapsyatē || 6.50.21 ||

garuḍādhiṣṭhitāvētā -

vubhau rāghavalakṣmaṇau |

tyaktvā mōhaṃ vadhiṣyētē

sagaṇaṃ rāvaṇaṃ raṇē || 6.50.22 ||

tamēvaṃ sāntvayitvā tu

samāśvāsya tu rākṣasam |

suṣēṇaṃ śvaśuraṃ pārśvē

sugrīvastamuvāca ha || 6.50.23 ||

saha sūrainharigaṇai -

rlabdhasaṃjñāvarindamau |

gaccha tvam bhrātarau gṛhya

kiṣkindhāṃ rāmalakṣmaṇau || 6.50.24 ||

ahaṃ tu rāvaṇaṃ hatvā

saputraṃ sahabāndhavam |

maithilīmānayaṣyāmi

śakrō naṣṭāmiva śriyam || 6.50.25 ||

śrutvaitad vānarēndrasya

suṣēṇō vākyamabravīt |

dēvāsuraṃ mahāyuddha -

manubhūtaṃ purātanam || 6.50.26 ||

tadā sma dānavā dēvā -

ñśarasamsparsakōvidān |

nijaghnuḥ śastraviduṣa -

śchādayantō muhurmuḥ || 6.50.27 ||

tānārtān naṣṭasaṃjñāṃśca
 gatāsūṃśca bṛhaspatiḥ |
 vidyābhirmantrayuktābhi -
 rōṣadhībhiścikitsati || 6.50.28 ||

tānyaauśadhānyānayituṃ
 kṣīrōdaṃ yāntu sāgaram |
 javēna vānarāḥ śīghraṃ
 sampātipanasādayaḥ || 6.50.29 ||

harayastu vijānanti
 pārvatī tē mahauśadhī |
 sañjīvakaraṇīm divyāṃ
 viśalyāṃ dēvanirmitām || 6.50.30 ||

candraśca nāma drōṇaśca
 kṣīrōdē sāgarōttamē |
 amṛtaṃ yatra mathitaṃ
 tatra tē paramauśadhī || 6.50.31 ||

tau tatra vihitau dēvaiḥ
 parvatau tau mahōdadhau |
 ayaṃ vāyusutō rājan
 hanūmāṃstatra gacchatu || 6.50.32 ||

ētasminnantarē vāyu -
 rmēghāścāpi savidyutaḥ |
 paryasya sāgarē tōyaṃ
 kampayanniva parvatān || 6.50.33 ||

mahatā pakṣavātēna
 sarvadvīpamahādrumāḥ |
 nipēturbhagnaviṭapāḥ
 salilē lavaṇāmbhasi || 6.50.34 ||

abhavan pannagāstrastā
 bhōginastatra vāsinaḥ |
 śīghraṃ sarvāṇi yādāṃsi
 jagmuśca lavaṇārṇavam || 6.50.35 ||

tatō muhūrtād garuḍaṃ
 vainatēyaṃ mahābalaṃ |
 vānarā dadṛśuḥ sarvē
 jvalantamiva pāvakaṃ || 6.50.36 ||

tamāgatamabhiprēkṣya
 nāgāstē vipradudruvuḥ |
 yaistu tau puruṣau baddhau
 śarabhūtairmahābalaiḥ || 6.50.37 ||

tataḥ suparṇaḥ kākutsthau
 sprṣṭvā pratyabhinandya ca |
 vimamarśa ca pāṇibhyāṃ
 mukhē candrasamaprabhē || 6.50.38 ||

vainatēyēna saṃsprṣṭā -
 stayōḥ saṃruruhurvraṇāḥ |
 suvarṇē ca tanū snigdhē
 tayōrāśu babhūvatuḥ || 6.50.39 ||

tējō vīryaṃ balaṃ cauja
 utsāhaśca mahāguṇāḥ |
 pradarsanaṃ ca buddhiśca
 smṛtiśca dviḡuṇā tayōḥ || 6.50.40 ||

tāvutthāpya mahātējā
 garuḍō vāsavōpamau |
 ubhau ca sasvajē hr̥ṣṭō
 rāmaścainamuvāca ha || 6.50.41 ||

bhavatprasādād vyaśanaṃ
 rāvaṇiprabhavaṃ mahat |
 upāyēna vyatikrāntau
 śīghraṃ ca balinau kṛtau || 6.50.42 ||

yathā tātaṃ daśarathaṃ
 yathājaṃ ca pitāmahaṃ |
 tathā bhavantamāsādya
 hṛdayaṃ mē prasīdati || 6.50.43 ||

kō bhavān rūpasampannō
 divyaśraganulēpanaḥ |
 vasānō virajē vastrē
 divyābharaṇabhūṣitaḥ || 6.50.44 ||

tamuvāca mahātējā
 vainatēyō mahābalaḥ |
 patatrirājaḥ prītātmā
 harṣaparyākulēkṣaṇam || 6.50.45 ||

ahaṃ sakhā tē kākutstha
 priyaḥ prāṇō bahiścaraḥ |
 garutmāniha samprāptō
 yuvayōḥ sāhyakāraṇāt || 6.50.46 ||

asurā vā mahāvīryā
 dānavā vā mahābalāḥ |
 surāścāpi sagandharvāḥ
 puraskṛtya śatakratum || 6.50.47 ||

nēmaṃ mōkṣayituṃ śaktāḥ
 śarabandhaṃ sudāruṇam |
 māyābalādindrajitā
 nirmitaṃ krūrakarmaṇā || 6.50.48 ||

ētē nāgāḥ kādravēyā -
 stīkṣṇadaṃṣṭrā viṣōlbaṇāḥ |
 rakṣōmāyāprabhāvēṇa
 śarabhūtāstvadāśrayāḥ || 6.50.49 ||

sabhāgyaścāsi dharmajña
 rāma satyaparākrama |
 lakṣmaṇēna saha bhrātrā
 samarē ripughātinā || 6.50.50 ||

imaṃ śrutvā tu vṛttāntaṃ
 tvaramāṇō'hamāgataḥ |
 sahasaivāvayōḥ snēhāt
 sakhitvamanupālayan || 6.50.51 ||

mōkṣitau ca mahāghōrā -
dasmāt sāyakabandhanāt |
apramādaśca kartavyō
yuvābhyāṃ nityamēva hi || 6.50.52 ||

prakṛtyā rākṣasāḥ sarvē
saṅgrāmē kūṭayōdhinaḥ |
śūrāṇāṃ śuddhabhāvānāṃ
bhavatāmārjavaṃ balam || 6.50.53 ||

tanna viśvasanīyaṃ vō
rākṣasānāṃ raṇājirē |
ētēnaivōpamānēna
nityaṃ jihyā hi rākṣasāḥ || 6.50.54 ||

ēvamuktvā tadā rāmaṃ
suparṇaḥ sa mahābalaḥ |
pariṣvajya ca susnigdha -
māpraṣṭumupacakramē || 6.50.55 ||

sakhē rāghava dharmajña
ripūṇāmapi vatsala |
abhyanujñātumicchāmi
gamīṣyāmi yathāsukham || 6.50.56 ||

na ca kautūhalaṃ kāryaṃ
sakhitvaṃ prati rāghava |
kṛtakarmā raṇē vīra
sakhitvaṃ prativētsyasi || 6.50.57 ||

bālavṛddhāvaśēṣāṃ tu
 laṅkāṃ kṛtvā śarōrmibhiḥ |
 rāvaṇaṃ tu ripuṃ hatvā
 sītāṃ tvamupalapsyasē || 6.50.58 ||

ityēvamuktvā vacanaṃ
 suparṇaḥ śīghravikramaḥ |
 rāmaṃ ca nīrujaṃ kṛtvā
 madhyē tēṣāṃ vanaukasām || 6.50.59 ||

pradakṣiṇaṃ tataḥ kṛtvā
 pariṣvajya ca vīryavān |
 jagāmākāśamāviśya
 suparṇaḥ pavanō yathā || 6.50.60 ||

nīrujau rāghavau dṛṣṭvā
 tatō vānarayūthapāḥ |
 siṃhanādaṃ tadā nēdu -
 rlāṅgūlaṃ dudhuvuśca tē || 6.50.61 ||

tatō bhērīḥ samājagṃnu -
 rmṛdaṅgāṃścāpyavādayan |
 dadhmuḥ śaṅkhān samprahrṣṭāḥ
 śvēlantyapi yathāpuram || 6.50.62 ||

aparē sphōṭya vikrāntā
 vānarā nagayōdhinaḥ |
 drumānutpāṭya vividhāṃ -
 stasthuḥ śatasahasraśaḥ || 6.50.63 ||

*visrjantō mahānādāṃ -
strāsayantō niśācarān |
laṅkādvārāṅyupājagmu -
ryōddhakāmāḥ plavaṅgamāḥ || 6.50.64 ||*

*tēsāṃ subhīmastumulō ninādō
babhūva śākhāmṛgayūthapānām |
kṣayē nidāghasya yathā ghanānāṃ
nādaḥ subhīmō nadatāṃ niśīthē || 6.50.65 ||*

*|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
yuddhakāṇḍē pañcāśaḥ sargaḥ ||*